

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PAGALBOS NUO NUSIKALSTAMOS VEIKOS
NUKENTĖJUSIEMS ASMENIMS ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIŲ
PASLAUGŲ ĮSTATYMO NR. X-493 1, 2, 3 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO
PAPILDYMO 36¹ STRAIPSNIU IR PRIEDU ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234 1, 2, 23 STRAIPSNIŲ IR
PRIEDO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ (toliau – Projektai)
(TAP-20-351(2) (TAIS Nr. 20-11609)**

2020-09-04 Nr.NV-2402

Vilnius

Įvertinę patikslintų Projektų atitiktį įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. *Įvertinus Lietuvos Respublikos pagalbos nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiems asmenims įstatymo projekto* (toliau – Įstatymo projektas) 1 straipsnio 4 ir 5 dalyse siūlomą reguliavimą, pastebime, kad reikia papildomai įvertinti šių dalių tikslingumą, nes šiose dalyse apsiribojama nuorodomis į kitus įstatymus dėl socialinių paslaugų bei sveikatos priežiūros paslaugų teikimo nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiems asmenims (toliau – nukentėję asmenys), nors atsižvelgiant į Įstatymo projekto 4 straipsnio 1 ir 2 dalies nuostatas, priklausomai nuo nusikalstamos veikos bei jos žalos masto, nukentėjusiems asmenims ar jų šeimos nariams galėtų būti teikiama ir kita pagalba, pavyzdžiui, teikiama valstybės garantuojama teisinė pagalba, kompensuojama smurtiniais nusikaltimais padaryta žala, kurių taikymą reglamentuoja specialūs įstatymai. Be to, pastebime, kad Įstatymo projekto 1 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytuose įstatymuose konkrečiai nėra išskiriamas sveikatos priežiūros ir socialinių paslaugų, kaip specialios pagalbos, teikimas būtent nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiems asmenims, todėl siūlomos formuluotės laikytinos klaidinančiomis. Atsižvelgiant į tai, siūlome svarstyti vertinamų nuostatų dėstymo 1 straipsnyje tikslingumą arba svarstyti galimybę jas formuluoti kaip nukentėjusio asmens teises gauti sveikatos priežiūros ir socialines paslaugas, kurių teikimą reguliuoja specialūs įstatymai, ir tai aptarti 4 straipsnyje.

2. Įstatymo projekto 2 straipsnio 1 dalyje pateikiama akredituotos pagalbos nukentėjusiems asmenims sąvoka nėra aiškiai apibrėžta, neatskleidžianti, akreditavimo esmės (ar socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatomi reikalavimai pagalbos tarnybos teikiamos pagalbos kokybei užtikrinti), kokių teisės aktų, kokio subjekto nustatyta tvarka pagalba nuo nusikalstamos veikos nukentėjusiems asmenims (toliau – pagalba) turi būti įvertinta. Pastebime ir tai, kad vadovaujantis Įstatymo projekto 14 straipsnio 1 dalimi, akreditavimas gali būti suprantamas kaip leidimas vykdyti įstaigai tam tikros kokybės veiklą, kai įstaiga atitinka tam leidimui gauti nustatytus reikalavimus personalui bei patalpoms ir įrangai, tad svarstyтина, ar tokio leidimo neišdavimo pagrindai neturėtų būti reglamentuoti Įstatymo projekte. Pastebėtina ir tai, kad nedetalizavus pagalbos akreditavimo tikslo bei sąlygų, būtinų kokybei užtikrinti, bei akreditavimo pasekmių, lieka neaiškus pagalbos tarnybų ir pagalbos teikėjų ir jų teikiamos pagalbos santykis, kaip ir akredituotos ir neakredituotos pagalbos santykis, nes pagal Įstatymo projekte pateiktas sąvokų apibrėžtis tiek pagalbos tarnybos,

tiesioginės pagalbos teikėjo veikla yra teikti pagalbą nukentėjusiems asmenims. Tad nukentėjusiems asmenims gali būti teikiama ir neakredituota pagalba. Siūlome pildyti Įstatymo projektą, aiškiai reglamentuojant pagalbos akreditavimo tikslą, turinį, jo pasekmes. Taip pat siūlome įvertinti ir baigiamųjų nuostatų, reglamentuojančių naujų sąlygų taikymą bei terminus, veiklą jau vykdančiams subjektams, poreikį.

3. Atkreipiame dėmesį, kad trūksta informacijos, ar Įstatymo projekto 2 straipsnyje pateiktos sąvokos yra suderintos Terminų banko ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka. Be to, Įstatymo projekto 8 straipsnio 1 dalyje, 11 straipsnio 1 dalies 4 punkte vartojamos neapibrėžtos sąvokos „pakartotinė ir antrinė viktimizacija“, todėl, esant poreikiui jas vartoti, tikslinga pildyti Įstatymo projekto 2 straipsnį.

4. Siūlome tikslinti Įstatymo projekto 3 straipsnio nuostatas, įvertinant šiuos pastebėjimus: pagal pateiktas šio straipsnio 1 ir 2 punktų formuluotes, 1 punkto nuostata patenka į 2 punkto taikymo apimtį, todėl galėtų būti dėstomos kartu kaip vienas principas; 5 punkto formuluotė tikslintina atsisakant neapibrėžtumą sąlygojančių perteklinių nuostatų – antrojo sakinio bei vertinamojo pobūdžio nuostatų „elgiasi pagarbiai, jautriai, profesionaliai“, patikslinant ir nuostatos adresatą, pavyzdžiui, tikslingiau būtų nustatyti, kad pagalba nukentėjusiems asmenims teikiama nevaržant jų teisių, kad visi asmenys, nepaisant jų lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės ir turtinės padėties, išsilavinimo, religinių ar politinių pažiūrų, veiklos rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių turi lygias teises gauti pagalbą ar pan.; 6 punkte patikslinti, kokio subjekto pasirinktais būdais teikiama informacija, be to, turėtų būti įvertinta, kad 6 punkto nuostata dėl individualių poreikių atkartoja 7 punkto nuostatą dėl individualizavimo principo taikymo.

5. Siekiant aiškumo dėl Įstatymo projekto nuostatų įgyvendinimo, siūlome pateikti informacijos dėl Įstatymo projekto 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatos „*nemokamai* konfidencialiai naudotis pagalbos tarnybos ir pagalbos teikėjų pagalba“ ir šio straipsnio 2 dalies nuostatos dėl nukentėjusio asmens ir jo šeimos narių galimybės „naudotis pagalbos tarnybos ir pagalbos teikėjų pagalba pagal individualius poreikius, <...> priklausomai nuo žalos, patirtos dėl įvykdytos nusikalstamos veikos, masto“, o taip pat Įstatymo projekto 12 straipsnio 1 dalies nuostatos, nustatančios, jog „šiam įstatyme nustatytą pagalbą ir sveikatos priežiūros paslaugas nuo teroristinio nusikaltimo nukentėjęs asmuo turi teisę gauti iškart po teroristinio nusikaltimo ir *naudotis jomis tol, kol reikia*“ realizavimo galimybėmis, kai pagalbos teikimo laikotarpis nėra nustatytas, nenustatomos ir pagalbos teikimo apimtys, nenurodoma, ar tai pirmojo kontakto institucijų teikiamos pagalbos - konsultacijų ir informacijos teikimas, būtinoji medicinos pagalba, kuri teikiama, neatsižvelgiant į tai, ar asmenys apdrausti privalomuoju sveikatos draudimu ar ne, nenurodoma, kaip siūlomas reguliavimas dėl nemokamos pagalbos teikimo dera su kitų paslaugų teikimu, kai teikiamos paslaugos, už kurias turi būti mokama teisės aktų nustatyta tvarka, pavyzdžiui, specialiųjų socialinių paslaugų teikimo atvejais, sveikatos priežiūros paslaugų teikimu nukentėjusiems asmenims, neturintiems privalomojo sveikatos draudimo ar kt. Siūlome pildyti Įstatymo projektą bei aiškinamąjį raštą trūkstamu reguliavimu bei jo pagrindu.

6. Įvertinus tai, kad ministerijos veikia joms priskirtose valdymo srityse, Įstatymo projekto 6 straipsnyje siūlome atsisakyti nuostatos „pagal kompetenciją“ vartojimo kaip perteklinio. Taip pat atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 5 straipsnio 2 punkto ir 36¹

straipsnio nuostatas, pagal kurias nepavaldžių subjektų ar jų veiklos atveju vartojama formuluotė „priežiūra“, o „kontrolės“ sąvoka vartojama kalbant apie pavaldžius subjektus, atitinkamai siūlytina peržiūrėti šio straipsnio nuostatose sąvokos „kontrolė“ vartojimą.

7. Įstatymo projekto 6 straipsnio 2 dalies 2 punkte siūlytina nurodyti ne projektų rengimą, bet teisės aktų priėmimą.

8. Įstatymo projekto 6 straipsnio 5 dalyje 1 punkto nuostata, įvertinant tai, kad nėra nurodomas tikslus tvarkos aprašo pavadinimas, turėtų būti formuluojama pavedant patvirtinti tvarką, tokiu būdu paliekant teisę priimančiam subjektui nuspręsti, kokio pavadinimo teisės aktą priimti.

9. Įstatymo projekto 6 straipsnio 9 dalyje siūlome atsisakyti neapibrėžtos nuostatos „teroro akto atvejis“ ir perteklinės nuostatos „sklandžiai“.

10. Įstatymo projekto 7 straipsnyje turėtų būti nuosekliai vartojamas 2 straipsnio 4 dalyje įvestas trumpinys „pagalba“.

11. Atkreipiame dėmesį, kad Įstatymo projekto 8 straipsnio 1 dalyje formuluojama abstraktaus turinio ir nekonkrečiam subjektui taikytina nuostata, nenurodant, kaip reglamentuojama veikla susijusi su prevencija ir kokio dalyko prevencijai nurodytos priemonės skirtos.

12. Įstatymo projekto 8 straipsnio 2 dalis nustato vieną tvarką tvirtinti penkiems ministrams. Siūlytina įvertinti, ar nebūtų tikslinga nustatyti, kad nurodyta tvarka būtų tvirtinama vieno ministro, tačiau suderinus ją su kitais vertinamojo nuostatoje nurodytais ministrais.

13. Įstatymo projekto 9 straipsnio 1 dalies 3, 4, 5, 6, 11 papunkčiuose vartojama konstrukcija „tai, kaip ir kokiomis sąlygomis“ siūlome keisti į konstrukciją „koku būdais ir sąlygomis“, be to, atsižvelgiant į konkrečios nuostatos turinį, svarstyti galimybę jas formuluoti atsisakant šios konstrukcijos vartojimo, pavyzdžiui, 6 papunktyje.

14. Įstatymo projekto 9 straipsnio 1 dalies 8 papunktyje siūlome patikslinti nuostatą dėl institucijos, veikiančios baudžiamojo proceso metu, nes neaišku, ar šiuo atveju mintyje turima institucija veikianti baudžiamajame procese, dalyvaujanti jame ar kitaip susijusi. Kita vertus, siūlytina įvertinti, ar ši nuostata taikytina tik institucijų atžvilgiu, nes manome, kad ji aktuali būtų ir kitų subjektų, pavyzdžiui, asmenų, dalyvaujančių baudžiamajame procese, atžvilgiu, teisingumo ir teisėsaugos institucijų pareigūnų atžvilgiu ar pan.

15. Įstatymo projekto 9 straipsnio 2 dalyje tikslintina nuoroda „šio įstatymo 9 straipsnyje“ bei atskleistinas nuostatos „nedelsdama“ turinys (pavyzdžiui, kaip tai formuluojama Įstatymo projekto 10 straipsnio 2 dalyje).

16. Įstatymo projekto 9 straipsnio 3 dalies nuostatos siūlome atsisakyti, papildant 9 straipsnio 1 dalį papunkčiu, nustatančiu galimybę teikti ir kitą informaciją, reikalingą nukentėjusiems asmenims, atsižvelgiant į jų individualius, dėl nusikaltamos veikos atsiradusius poreikius.

17. Įstatymo projekto 9 straipsnio 5 dalies nuostata tikslintina, nes nėra aiški taisyklė ir jos taikymo aplinkybės bei apimtys: ar šiuo atveju turimos mintyje konsulinės funkcijos, kurias atlieka konsuliniai pareigūnai Lietuvos Respublikos piliečiui, ar asmenims, turintiems leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, užsienio valstybėje nukentėjus nuo nusikaltimo, koks subjektas turi perduoti informaciją, kokios apimtys ir pan.

18. Įstatymo projekto 9 straipsnio 6 dalies nuostata atkartoja 6 straipsnio 5 dalies 2 punkto nuostatą, todėl jos atsisakytina. Atkreipiame dėmesį, kad vertinamoje nuostatoje vartojamas perteklinis žodis „oficialioje“.

19. Siūlome tikslinti Įstatymo projekto 11 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatą, įvertinant teikiamos formuluotės aiškumą, santykį su Įstatymo projekto 4 straipsnyje nustatytomis nukentėjusio asmens teisėmis, o taip pat aiškiai apibrėžiant, kas būtų laikoma pagalba, susijusia „su galimybe naudotis Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatyta teise į žalos dėl nusikalstamos veikos metu patirtų sužalojimų atlyginimą“ (koku tikslu išskiriamas žalos atlyginimas sveikatos sutrikdymo atveju, jei nukentėjusiam asmeniui nusikalstama veika gali būti padaryta fizinė, turtinė arba neturtinė žala (Įstatymo projekto 2 straipsnio 3 dalies 1 punktas), ar šiuo atveju turimas mintyje Lietuvos Respublikos smurtiniais nusikaltimais padarytos žalos kompensavimo įstatymas?). Atsižvelgiant į reguliavimo tikslą, siūlome teikiamą formuluotę peržiūrėti iš esmės.

20. Įstatymo projekto 12 straipsnio 1 dalies nuostata „tol, kol reikia“ sąlygoja neapibrėžtumą, nevienodą traktavimą bei taikymą nukentėjusių asmenų atžvilgiu. Siekiant apibrėžtumo, tikslinga Įstatymo projekte nustatyti, nuo kokių aplinkybių ar subjektų sprendimų priklausytų šios nuostatos taikymas (kaip būtų įsitikinama, kad jau „nebereikia“ ar pan.).

21. Įstatymo projekto 12 straipsnio 2 dalies antrąjį sakinį siūlome patikslinti nurodant, kokiam subjektui teikiama minima informacija.

22. Įstatymo projekto 14 straipsnio 4 dalyje turėtų būti nustatytas aiškus termino skaičiavimas, tuo atveju, kai teisė teikti akredituotą pagalbą buvo sustabdyta.

23. Vertinant Įstatymo projekto 14 straipsnio 5 dalies 1 punktą, siūlytume svarstyti reikalingumą rašytinio prašymo formą tvirtinti ministrui, kai pati pagalbos tarnyba kreipiasi dėl teisės teikti pagalbą panaikinimo.

24. Siekiant apibrėžtumo, siūlome Įstatymo projekto 14 straipsnio 7 dalyje nustatyti teisės teikti akredituotą pagalbą atnaujinimo terminą.

25. Įstatymo projekto 16 straipsnio 2 dalies nuostatoje būtų tikslinga nurodyti „Vyriausybė ir (ar) jos įgaliota institucija“, nes tuo atveju, jei bus suteikiami įgaliojimai, Vyriausybė turės priimti nutarimą dėl įgaliojimų suteikimo.

26. *Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo Nr. X-493 1, 2, 3 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 36¹ straipsniu ir priedu įstatymo projekto 2 straipsnio 2 dalyje keičiamoje nuostatoje*, atsižvelgiant į Nuorodą į Europos Sąjungos teisės aktus teikimo teisės aktuose reikalavimų aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2020 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. 1R-72 „Dėl nuorodų į Europos Sąjungos teisės aktus teikimo teisės aktuose reikalavimų aprašo patvirtinimo“, skliaustuose nereikia nurodyti sutrumpinto ES teisės akto pavadinimo. Vadovaujantis Nuorodų aprašo 7 punktu, nacionaliniame teisės akte antrą kartą minint ES teisės akto pavadinimą iš karto vartojamas trumpinys. Ši pastaba atitinkamai taikytina ir *Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 1, 2, 23 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projekto 2 straipsnyje* dėstomam pakeitimui.

27. Atkreipiame dėmesį, kad *Vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 1, 2, 23 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo projektu* keičiamame 23 straipsnyje vartojamos nuostatos „kiti įstatymai ir kiti teisės aktai“ sąlygoja teisinį neapibrėžtumą, nukreipia į visus teisės aktus, tad praranda teisinę reikšmę.

28. Pastebime, kad išlieka aktuali pastaba dėl *Vyriausybės nutarimo, kuriuo Projektai teikiami Lietuvos Respublikos Seimui (toliau – Nutarimo projektas)*, 2 punkte dėstomų skubos motyvų. Manome, kad prašymą svarstyti Projektus skubos tvarka būtų tikslinga pagrįsti glausčiau, nurodant, kad Projektai teikiami, siekiant kuo skubiau perkelti išvardytas direktyvas, nes dėl Direktyvos 2012/29/ES neperkėlimo į nacionalinę teisę pradėta pažeidimo procedūra. Kita informacija dėl direktyvų, jų perkėlimo praleistų terminų, dėstoma Projektų aiškinamajame rašte.

29. Nutarimo 2 ir 3 punktuose vietoj nuostatos „teisės aktų projektai“ turėtų būti įrašyta „įstatymų projektai“.

Teisės grupės patarėja

Tatjana Knyzienė

Tatjana Knyzienė, tel. 870663862, el. p. tatjana.knyziene@lr.lt